

LA NEMATOFUNA D'AIGUA DOLÇA DELS CIRCS
DE PESSONS I D'ENGORGS (PIRINEUS).

La nématofaune d'eau douce des circs de Pessons et d'Engorgs (Pyrénées).

(Rebut: desembre 1974)

E. Gadea

*Departament de Zoologia
Facultat de Biologia
Universitat de Barcelona*

* * *

RESUME

Les localités étudiées se trouvent à une altitude de 2000 m. environ, dans les Pyrénées d'Andorre et de Cerdagne. Nous avons examiné du matériel surtout des cirqués des Pessons et d'Engorgs. Ce dernier a été le plus exhaustivement étudié.

Cette note est orientée fondamentalement dans un sens écologique et faunistique. On a étudié la nématofaune des étangs, des ruisseaux, des bourbiers et des "molleres". La dominance vient donnée par deux espèces: *Dorylaimus stagnalis* et *Tobrilus gracilis*. Parmi les autres espèces il-y a une diversité plus grande.

D'uns temps ençà estudiem la nematofauna de les muntanyes pirinenques, referida, sobretot, als medis edàfics primordials i d'aigua dolça. En aquesta nota donarem unes dades i consideracions prèvies de certs aspectes de la fauna nematòdica, prenent com a exemple el medi perinival dels petits llacs o estanys i dels rierols dels antics glaciars.

Les localitats estudiades es troben a una altitud propera als 2.000 m, als Pirineus d'Andorra i de la Cerdanya. Hom ha examinat materials dels circs glaciars de Pessons i d'Engorgs. Entre els biòtops més típics d'aigua dolça d'aquests indrets han estat estudiats els estanys i rierols, com ja s'ha dit, i les molles.

Els nemàtodes lliures són un dels elements més importants de la microfauna de les aigües dolces i a determinats medis aquàtics de característiques definides hom troba sovint comunitats nematòdiques suficientment típiques i representatives. Aquesta nota està orientada fonamentalment en sentit faunístic i ecològic, ja que les condicions del medi són les úniques que veritablement tenen una influència determinant sobre el animals en qüestió, car els factors estrictament geogràfics tenen en aquest sentit un paper secundari.

El circ d'Engorgs és situat a la Cerdanya a l'angle NW de la província de Girona, al límit amb la de Lleida, amb el departament dels Pirineus Orientals i amb Andorra. Presenta una extensió al voltant dels 30 km² i es troba a una altitud entre els 1.540 i els 2.600 m. Es tracta d'un circ d'origen glaciari, molt ric en estanys. A part dels medis estrictament aquàtics, es troben uns extensos aiguamolls, anomenats «molles», en aquelles comarques.

ESTANYS

Són aquests els medis aquàtics més característics d'aquests indrets. Al circ d'Engorgs ha estat estudiat especialment l'Estany dels Minyons (2.660 m.), els Estanys Aparellats (2.560 m.), l'Estany Llarg (2.480 m.), l'Estany de Malniu (2.250 m.), l'Estany Sec (2.290 m.), l'Estany d'Engorgs (2.450 m.) i el Llac de Meranges (1.540 m.). Tots aquests estanys presenten, en general, aigües oligotròfiques.

En aquests estanys la comunitat nematòdica és representada sobretot per dues espècies dominants: *Dorylaimus stagnalis* i *Tobrilus gracilis*. N'hi ha d'altres espècies que són ja menys freqüents, com és ara *Mesodorylaimus filiformis*, que hom pot considerar com a subdominant, i diverses espècies del gènere *Monhystera*, particularment *M. paludicola*. Encara es troben en certa abundor algunes espècies de *Plectus*, *Mononchus* i *Prionchulus*.

Aquesta nematocenosi paludícola és molt característica a tots els estanys i pot ésser considerada representativa d'aquest medi aquàtic perinival. Cal dir, però, que totes les observacions han estat fetes en mostres recollides durant els mesos d'agost i setembre.

RIEROLS

Cal assenyalar que en aquests indrets la nematofauna dels rierols es presenta molt semblant, quant a la presència d'espècies, a la dels estanys; això sí, amb una dominància distinta. Les espècies més freqüents són *Tobrilus gracilis*, *Dorylaimus stagnalis* i *Monhystera vulgaris*. En aquest aspecte els rierols en qüestió són comparables a petits llacs.

PETITS NUCS

En les aigües procedents dels petits nucs gairebé no hi ha nematofauna; les espècies que acostumen a trobar-s'hi són *Dorylaimus stagnalis* i *Trilubus longicaudatus*.

MOLLERES

Amb aquest nom (derivat de «moll») són designades les formacions herbàcies i de muscínies (pràcticament sense *Sphagnum* i amb molt *Drepanocladus*) que donen origen a dipòsits d'una mena de torba, però que no són pas veritables torberes (aquestes són les anomenades internacionalment «Hochmoore»). Les molleres corresponen, en realitat, a complexos de vegetació similars a les «pozzines» (segons la nomenclatura de BRIQUET, 1910); però aquestes «pozzines» pirinenques són d'altre caire i molt especials: es tracta d'un biòtop molt interessant.

Hom ha examinat sobretot, al circ d'Engorgs, la mollera de Prat Fondal (2.250 m) i la mollera de la Bassa (2.400 m). A Andorra han estat estudiades algunes molleres del circ dels Pessons (2.500 m). Aquests biòtops ofereixen sempre un corrent d'aigua permanent i per tant han d'ésser considerats com a medis aquàtics.

Les espècies de nemàtodes dominants són aquí *Mohystera paludicola*, *Mesodorylaimus filiformis* i *Actinolaimus macrolaimus*. Tanmateix s'hi troben amb una preponderància menor, però, algunes formes subdominants, com *Dorylaimus stagnalis* i *Monhystera filiformis*. Aquesta faunula nematòdica s'allunya de la dels estanys i s'aproxima més aviat a la de certes torberes atlàntiques. Aquesta nematocenosi, però, no acaba de presentar una composició específica que permeti de definir-la com del tipus muscícola.

* *

L'estudi de les comunitats nematòdiques dels diversos biòtops dels Pirineus, i en particular de l'alta muntanya, és encara lluny d'haver-se realitzat. Els resultats obtinguts fins ara no permeten pas de generalitzar encara amb seguretat ni de donar conclusions definitives. Nogensmenys, es pot dir, d'una manera provisional i prèvia, que la faunula de nemàtodes d'aigua dolça pirinenca presenta, en el seu conjunt, alguns caràcters més atlàntics que no pas mediterranis i fins i tot que centreuropeus. S'ha de treballar encara molt sobre aquest tema, i no solament al nostre país, sinó també als altres països muntanyencs d'Europa. Es tracta d'un estudi del més gran interès per a la coneixença de la fauna de les aigües dolces i de l'ecologia corresponent.

BIBLIOGRAFIA

1. ALTHERR, E. 1952. «Les nématodes du Parc National Suisse». *Res. des rech. au Parc Nat. Suisse*, 3, Nouv. Sér., 26.
2. GADEA, E. 1956. «Nematodos libres de los Pirineos Centrales». *Actes du II Congrès Inter. d'Etudes Pyrénéennes*, 3, 124-146, Toulouse.
3. GADEA, E. 1966. «La nématofaune des tourbières et ses rapports avec celle des autres milieux voisins. *C. R. Soc. Biogéogr.*, 374, 41-46, Paris.
4. MARGALEF, R. 1955 «Comunidades bióticas de las aguas dulces del NO de España». *P. Inst. Biol. Apl.*, 21, Barcelona.
5. STEINER, G. 1914. «Freilebende Nematoden aus der Schweiz». *Arch. f. Hydrobiol. Planktonk.*, 9 (2), 259, 276.